

управляє ряд правительственных ведомств, например, Окружающая среда, Сельское хозяйство, и другие государственные ведомства и местные администрации [7].

Итак, при рассмотрении практики функционирования кадастровой информации Франции и Великобритании, следует отметить их очевидное технологическое превосходство перед отечественными кадастровыми системами. Сильными сторонами исследуемых систем является их четкое правовое регулирование, полная безопасность информации доступной в он-лайн режиме, широкий и повсеместный охват данных. В отечественной практике следует внедрить более упрощенный доступ к информации о земельных ресурсах, а также упразднить механизмы трансакций с землей.

1. Ericsson A. The Cadastral System in Sweden (Swedesurvey, 1996) // www.unece.org.

2. Olsson O. Cadastral Mapping in Sweden (Lantmateriverket, KTH, 2004) // www.inentalmodels.mirte.org.

3. Dale, P. 2002. Land policy - towards an integrated approach. Keynote address - Regional Workshop on Land Issues in Europe and the CIS, April 2002, Budapest, Hungary. – 14 pp.

4. Frooman J. Stakeholder Influence Strategies // Academy of Management Review. 1999. Vol. 24. N 2. – 191–205 p.

5. Rowley T. J. Moving beyond Dyadic Ties: a Network Theory of Stakeholder Influences // Academy of Management Review. 1997. Vol. 22. N 4. – 887–910 p.

6. Larson G. (1991) Land registration and cadastral systems. – New York. – 175 pp.

7. Kalbro T., Mattsson H. (1995) Urban land and property markets I Sweden. UCL Press, London. – 193 pp.

Получено 01.09.2010

УДК 339.9

О.А.ШЕКШУЄВ, І.А.ОСТРОВСЬКИЙ, канд. екон. наук, С.Б.ТИМОФІЄВА
Харківська національна академія міського господарства

МИГРАЦІЙНА ПОЛІТИКА ЯК СТРАТЕГІЧНИЙ ЧИННИК РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

Розглядаються суперечливі прояви сучасної зовнішньої трудової міграції та головні напрямки реформування регіональної міграційної політики.

Рассматриваются противоречивые проявления современной внешней трудовой миграции и основные направления реформирования миграционной политики.

Inconsistent displays of modern external labour migration and the basic directions of reforming of migratory politics are considered.

Ключові слова: інституціоналізація суб'єктів міграційної політики, трудова міграція, стратегія розвитку регіону.

Структурні реформи в економіці України мають регіональні відмінності. Можливості переходу від однієї стратегії регіонального роз-

витку до іншої визначаються станом і перспективами нарощування трудового потенціалу, під яким слід розуміти можливості залучення в регіональну економіку трудових ресурсів певної кількості та якості відповідно до обраної стратегії регіонального розвитку. Нарощування стратегічного трудового потенціалу регіону спирається на вихідні дані: рівень і тенденції динаміки народжуваності, мобільність робочої сили, її кваліфікаційний потенціал і здібності до навчання, тривалість життя і стан здоров'я населення, рівень культурного і морального розвитку і т.д.

Однією з найбільш суперечливих в економіці нашої країни є ситуація на ринку праці, зокрема, міграційний аспект останнього. Зовнішня трудова міграція за сучасних умов має достатньо неоднозначних проявів як економічного, так і неекономічного характеру. Причини існуючих проблем докладно розглянуто в працях З.Варналія, В.Гейця, В.Семиноженка, Б.Кваснюка, Р.Нуреева [1-4] та інших вчених. Регіональні, історичні, юридичні й політичні моменти є предметом постійних дискусій, насамперед, під час передвиборчих кампаній та по гарячих слідах трудових конфліктів і міжнародних скандалів.

Але хід подій спонукає робити комплексні оцінки з позицій загальної економічної теорії. Тому, на нашу думку, є актуальним інституціональний підхід до визначення проблем і заходів їх розв'язання. У сучасній літературі нема однозначних оцінок щодо шляхів поєднання різних аспектів аналізу питань міжнародного руху робочої сили. Проте поява нових суперечливих моментів збільшує ризики, які достатньо накопичено у зазначеній сфері. Треба узагальнювати підходи та приходити до найбільш аргументованої позиції. Метою даної статті є спроба проаналізувати деякі больові точки трудової міграції в Україні з позицій інституціональної теорії.

Як відомо, інституціональний підхід об'єднує економічні й не-економічні, зокрема, загальні та особливі моменти досліджень. Тому слід зазначити наявність загальнодержавних і регіональних особливостей міграції.

Визначимо головні чинники, що сприяють еміграції з України:

- різниця в рівні життя порівняно з більш розвинутими країнами, зокрема, “відплив умів”;
- економічні й правові перешкоди;
- кримінальна ситуація і проблеми безпеки людей;
- інші неекономічні мотиви.

Ключовими чинниками імміграції в Україну є:

- більш високий рівень життя, ніж в інших країнах;
- використання української території в транзитних цілях;
- скорочення населення і певний попит на робітників деяких спеціальностей;

- повернення колишніх емігрантів та ін.

Визначимо позитивні сторони міжнародної трудової міграції:

- економія бюджетних коштів на освіту і підготовку фахівців-іммігрантів;
- розширення бази оподаткування за рахунок використання іммігрантів;
- економія на розробці й впровадженні різних форм інтелектуальної власності;
- передача виробничих навичок і досвіду;
- розвиток гуманітарних контактів;
- можливість зменшити структурні диспропорції національного трудового ринку (старіння населення та його скорочення, заповнення ніш як непрестижних, так і нових спеціальностей);
- можливість іммігрантів переказувати доходи на батьківщину.

Негативні наслідки мають досить широкий спектр прояву. Йдеться про загострення конкуренції на ринку праці, посилення нелегальної міграції, криміналізацію місць мешкання іммігрантів, зростання витрат на виконання міжнародних зобов'язань щодо забезпечення прав мігрантів та ін.

Суб'єкти ринку мобільні, легше пристосовуються до вимог роботодавців, у них послаблено національні уподобання [4]. Міжнародна мобільність робочої сили приводить до координації соціальної політики різних країн, зокрема:

- умов праці, способів найму і звільнення робітників;
- оплати праці;
- надання відпусток;
- соціального страхування і пенсійного обслуговування;
- надання пільг та ін.

Міжнародний ринок праці має сегментований характер. Визначають два основні сегменти в структурі міжнародного трудового ринку.

Перший складається з працівників високої кваліфікації зі стабільними трудовими навичками й стабільним попитом на трудові послуги. Насамперед, йдеться про досвідчених менеджерів, програмістів та

представників інших сучасних професій. Другий сегмент стосується працівників низької кваліфікації, що веде до їх готовності дуже часто змінювати місця праці, впритул до здійснення нелегальної міграції.

Саме вказана сегментація стосується еміграції, імміграції та транзиту через українську територію. Держава повинна всіляко стимулювати тенденцію гальмування відтоку заробітчан за кордон і впорядкувати перебування іноземців в Україні.

По-перше, цілеспрямовано створювати робочі місця як у високо-технологічних сферах з адекватними умовами винагороди, так і в таких галузях, як сільське господарство, легка промисловість, будівництво, тобто там, де сьогодні використовується праця мігрантів у Європі.

По-друге, необхідно посилити контроль на російсько-українському кордоні, щоб Україна, наприклад, Харківська область, не перетворювалися на транзитну зону для нелегалів з усього світу. Не має однозначних наслідків прагнення ввести безвізовий режим з країнами ЄС, що здатне викликати нову хвилю повальної еміграції та транзиту.

По-третє, слід радикально переглянути механізм оплати праці всередині країни, у першу чергу, нарахування на фонд оплати праці, які наблизилися до 40%. Це занадто обтяжливо для роботодавця, тому він спрямовує зусилля на тіньові форми винагороди за працю. Зарплата повинна бути адекватною не тільки прожитковому мінімуму, але й реальної праці людей. Тим більше, що на таких умовах наполягає і ЄС під час переговорів про шляхи створення зони вільної торгівлі між країнами Євросоюзу і Україною. Крім того, треба стимулювати ділову активність заробітчан, здатних до початку власного малого або середнього бізнесу.

Суттєве відставання середньої зарплати в Україні від рівня більш розвинутих країн є, з одного боку, причиною відтоку робочої сили з країни, з іншого боку, частиною конкурентних переваг нашої держави. Багато світових, насамперед, європейських компаній переміщує свій бізнес у країни з більш дешевою робочою силою з метою мінімізувати витрати й збільшити прибутки. Але достатньо очевидні вигоди зазначеного переміщення для країн-реципієнтів: підвищення зайнятості, зростання доходів, прилучення до нових знань і технологій, більші надходження до бюджету, а при грамотному їх розподілі – ще розвиток інфраструктури і вирішення соціальних проблем. Одночасно використання іноземних фахівців сприяє розповсюдженню навичок сучасного менеджменту і бізнес-культури не тільки на конкретних виробни-

цтвах, але й в підрозділах партнерів, суміжників і конкурентів на нашій території. Але існує і довгостроковий аспект переміщення ділової активності з більш розвинутих держав до країн, що менш розвинуті, коли поступово здійснюється економічне вирівнювання регіонів. Такими класичними прикладами стали Іспанія й Ірландія, які на певному етапі розвитку раціонально використали перевагу своїй відносній бідності.

Харківщина входить у п'ятірку найбільш інвестиційно привабливих регіонів України. Таким чином, саме інвестиційна привабливість є внутрішньою перевагою нашої області, що здатне поліпшити коротко- і довгострокові вигоди від додаткової зайнятості, прийняття кваліфікованих фахівців з-за кордону, недопущення потенційного виїзду працездатних працівників.

Ще одна суттєва конкурентна перевага нашої області – інтелектуальний ресурс наукових і освітніх установ, які вже виконують майже п'яту частину загальнодержавного обсягу науково-технічних робіт [5]. Визначення відповідних інституціональних передумов, повернення до особливого інвестиційного режиму інвестування, спроба створити власний варіант “силіконової долини” – це складові як скорочення “відпливу умів”, так і залучення кваліфікованих кадрів ззовні.

Таким чином, підвищення уваги до міграційних процесів є важливою передумовою сталого розвитку як держави в цілому, так і Харківської області.

1. Державна регіональна політика України: особливості та стратегічні пріоритети / За ред. З.С.Варналія. – К.: НІС, 2007. – 820 с.

2. Перехідна економіка / За ред. В.Гейця. – К.: Вища школа, 2003. – 591 с.

3. Стратегические вызовы XXI столетия обществу и экономике Украины / Под ред. В.М.Гейца, В.П.Семиноженко, Б.Е.Кваснюка. – К.: Феникс, 2007. – 545 с.

4. Нуреев Р. Теории развития: институциональные концепции становления рыночной экономики // Вопросы экономики. – 2000. – №6. – С.126-145.

5. Коломийцев В. Мозговой центр страны // Эксперт Украина. – 2006. – №10. – С.70-75.

Отримано 23.10.2010